

A Békés megyei nemzetiségi köznevelésről

Ombudsmani vizsgálatok,
statisztikák, dilemmák, alapelvek

Ombudsmani vizsgálatok 2010-2014

- Cél: objektív helyzetértékelés, őszinte szembenézés a valósággal, javítani
- A nemzetiségi óvodai nevelés helyzetéről
- A nemzetiségi általános iskolai oktatás
- A nemzetiségi felsőoktatás helyzetéről
- A nemzetiségi nyelvekből tehető nyelvvizsgákról
- A nemzetiségi középiskolák helyzetéről

Ombudsmani vizsgálatok 2.

- Öt vizsgálat, 32 javaslat (13 jogalkotási)
- A vizsgálatsor jelentéseit Kállai Ernő (3), Szabó Máté (1), Székely László és Szalayné Sándor Erzsébet együtt (1) jegyezték:
 - a nemzetiségi oktatás kiemelt terület,
 - szakmai folytonosság
- Békés megyét valamennyi vizsgálat érintette, lásd szlovák, román, cigány, német lakosság

Ombudsmani vizsgálatok 3.

- Nemzetiségi identitás az iskolától
- Tömegesség
- Funkciózavar: kié a nemzetiségi köznevelés?
- Tankönyvhiány
- Gyenge nyelvtanítási hatékonyság
- Általánosból középiskolába: 95%-os veszteség
- Gyenge közepes, Közepes középiskolák
- Lyukak a nemzetiségi pedagógusképzésben, a módszertani és nyelvi továbbképzésben
- Lyukak a nyelvvizsga-rendszerben

Ombudsmani vizsgálatok 4.

- Roma nemzetiségi oktatás:
 - valós szülői akarat alapján?
 - megfelelő tankönyvek nélkül?
 - romológus tanárok és nyelvtanárok nélkül?
 - integrált (ellenőrizhetetlen) népismeret-tanítás
- A roma és hhh tanulók nagy átfedése: nagyon rossz kompetenciaeredmények → → →
- Tanuláshoz való jog? Szegregáció?

Ombudsmani vizsgálatok 5.

- Az egyetértési jogok szűkülése
- A KLIK, mint hátrány:
 - lassú, bürokratikus ügyintés
 - gazdasági önállóság elvesztése
 - elveszett a nemzetiségi kiegészítő támogatás; a továbbképzések finanszírozása?
 - a nemzetiségi többletfeladatok finanszírozása „tankerületfüggő”

Népszámlálási adatok, 2011

Nemzetiség	Nemzetiséghez tartozik, Békés megye		
	fő	a népesség	a 2001. évi alapján
		százalékában	
Bolgár	103	0,0	223,9
Cigány	9541	2,7	171,0
Görög	44	0,0	34,6
Horvát	51	0,0	72,9
Lengyel	134	0,0	150,6
Német	3344	0,9	151,7
Örmény	67	0,0	268,0
Román	6240	1,7	117,2
Ruszin	36	0,0	87,8
Szerb	489	0,1	84,0
Szlovák	8877	2,5	86,5
Szlovén	44	0,0	16,8
Ukrán	129	0,0	56,3
Összes	29099	8,1	117,2

Nemzetiségek	Létszám
Roma	315 583
Német	185 696
Szlovák	35 208
Román	35 641
Horvát	26 774
Szerb	10 038
Ukrán	7 396
Lengyel	7 001
Bolgár	6 272
Görög	4 642
Ruszin	3 882
Örmény	3 571
Szlovén	2 820

Népességcsökkenés és nemzetiségi oktatás

- A megye lakossága tíz év alatt 9,5 százalékkal, 25 százalékkal csökkent a gyermekkorúak száma
- Ez hogyan hat ki a tervezésre?
- Nemzetiségi program szerint tanuló: $6394 + 541 = 6935$
 - ez a nemzetiség összlétszámához képest: 24 %
 - az össztanuló-létszámhoz viszonyítva: 12,2 % →
 - a 8,1 %-os megyei arányhoz képest 50%-os a felülreprezentáltság

A nemzetiségi tanulók száma viszont stagnál, nő

3.2. Nemzetiségi nevelésben, oktatásban részt vevő gyermekek, tanulók száma (nappali rendszerű és felnőttoktatás együtt)						
Megnevezés	Óvoda	Általános iskola	Szakiskola	Speciális szakiskola	Gimnázium	Szakközépiskola
2009/2010	2 205	4 202	0	0	224	0
2010/2011	2 489	4 638	0	0	197	0
2011/2012	2 951	4 918	0	0	214	0
2012/2013	2 624	4 819	0	0	209	0
2013/2014	2 118	4 613	0	0	232	0
Forrás: Köznevelés-statisztikai adatgyűjtés, 2009/2010 - 2013/2014						
A 2013/2014. tanév adatai előzetesek						
Megjegyzés:						
A nemzetiségi nevelésben, oktatásban részt vevők tartalmazzák az anyanyelvű, a kétnyelvű, a nyelvoktató, a kiegészítő nemzetiségi, a roma/cigány nemzetiségi nyelvoktató, illetve nyelvet nem oktató formákat.						

Népeségcsökkenés és romák

- Békés megyében a legfeljebb 14 évesek aránya
 - a cigányság körében 32
 - a magyaroknál 14 százalék
- A szeghalmi járás a legtermékenyebb, ugyanakkor ott mérték a legalacsonyabb iskolázottsági szintet is
- A megyében a cigányok 42 százaléka általános iskolai végzettséggel,
- 44 százaléka azzal sem rendelkezik
- Román, szlovák, német kör: az átlagnál iskolázottabb

Hátrányos helyzet: eltérően halmozódik

- A hhh gyermekek járások közötti aránya egyenetlen:
 - az országos átlagnál három járásban sokkal magasabb,
 - négy-ötben sokkal alacsonyabb az arányuk
- A gimnáziumok „alulról jól zárnak” (kiv.: Sarkad)

Járás, országos	hhh arány		
	Óvoda	Ált. isk	Gimn.
Békéscsabai	2,6%	3,7%	0,5%
Békési	10,8%	17,2%	4,1%
Gyomaendrődi	6,0%	12,7%	2,3%
Gyulai	6,5%	4,7%	0,3%
Mezőkovácsházi	20,3%	22,3%	2,0%
Orosházi	5,7%	5,9%	0,4%
Sarkadi	29,2%	32,4%	10,9%
Szarvasi	4,0%	4,7%	0,0%
Szeghalmi	17,4%	20,0%	0,6%
országos	9,8%	11,7%	1,1%

HHH ¶ cigány¶ gyenge iskolai teljesítmény

- A szegregáció vizsgálándó, ahol a 25%-os határt a cigány gyermekek aránya eléri
- A cigány nemzetiségi oktatás külön osztályban folyik?
- A cigány mellett van másik, párhozamos nemzetiségi oktatás? Tagozat? És csoportbontás?
- A településen az állami intézménynek több telephelye van?
- A településen az állami mellett nem állami intézmény is működik?

Mit mutat a mutató?

**Kompetencia S.H. átlageredmények megyénként,
matematikából, 2012. , 6. , 8., 10. évf.**

megye	6. évf.	8. évf.	10. évf.
Budapest	1558	1686	1675
Baranya	1492	1626	1620
B.-K.	1488	1613	1641
Békés	1457 (a 15.)	1587 (a 15.)	1609 (a 16.)
B.-A.-Z.	1434	1543	1574
Csongrád	1510	1640	1660
Fejér	1483	1608	1620
Gy.-M.-S.	1531	1654	1683
H.-B.	1467	1588	1614
Heves	1475	1606	1626
J.-N.-Sz.	1440	1560	1588
K.-E.	1482	1597	1617
Nógrád	1431	1544	1609
Pest	1501	1623	1644
Somogy	1456	1583	1603
Sz.-Sz.-B.	1446	1562	1579
Tolna	1477	1599	1624
Vas	1515	1622	1645
Veszprém	1509	1631	1652
Zala	1512	1633	1646
Átlag	1483 (-26)	1605 (-18)	1626 (-17)

Nemzetiségi oktatás, mint szelekciós eszköz

- Mezőberényi általános: a hhh tanulók aránya intézményi szinten: 12,6; a németek között 5,3%
- Gyomaendrődi Kis Bálint: hhh intézményi szinten 8,5; a németek között: 4,5%; Rózsahegyi Kálmán, Gyomaendrőd, cigány kimenő, a hhh tanulók aránya intézményi szinten: 24,1%, a romák között: 25,8 %
- Kondorosi Petőfi István: a hhh tanulók aránya intézményi szinten: 9 %, a szlovákok között: 0 %
- Vésztői iskola: hhh tanulók aránya intézményi szinten: 29; nemzetiségiek (11+341) között 0,3 %
- Sarkadi iskola...
- És miről árulkodik a kimenő roma oktatás?

Ombudsmani jelentések alapelvei

- Jóhiszemű joggyakorlás
- Diszkrimináció tilalma
- Tanuláshoz való jog: a lehető legmagasabb szintű tudás elérését kell biztosítani
- A nemzetiségi oktatás nem legitimálhatja a rossz minőséget
- Az állam köteles biztosítani az alapvető jogok érvényesüléséhez szükséges feltételeket
- Az állam szerve hatáskörét köteles gyakorolni, a jogkör nem lehetőség: köteleesség

Köszönöm a figyelmet!

Alapvető Jogok Biztosának Hivatala
a nemzetiségekért felelős biztoshelyettes titkársága

Cím: 1051 Budapest, Nádor u. 22.

Tel: 06 1 475 7284

Fax: 06 1 269 3542

E-mail: nemzetiseg.info@ajbh.hu

Honlap: www.ajbh.hu